

Barn med låg inkomststandard

Barn med låg inkomststandard

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för social statistik och
analys
701 89 Örebro
010-479 50 00

Förfrågningar Johan Lindberg
010-479 60 64
johan.lindberg@scb.se

Anna Nyman
010-479 45 94
anna.nyman@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:

Källa: SCB, Barn med låg inkomststandard Levnadsförhållanden 2022:5

ISSN: 1654-1707 (Online)
URN:NBN:SE:SCB-2022-LEBR2205_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Inledning

I Sverige bor nära 2,2 miljoner barn under 18 år. Något som påverkar deras uppväxt är familjens ekonomiska situation. I denna rapport beskrivs barns ekonomiska situation, med fokus på barn som har låg inkomststandard. Rapporten innehåller en beskrivning av hur vanligt det är med låg inkomststandard i olika grupper i befolkningen, hur vanligt det är att inkomststandarderna förändras över tid och hur det skiljer sig åt mellan olika grupper av barn.

Mått på ekonomiska villkor

Det finns flera olika sätt att beskriva ekonomiska villkor. Ofta skiljer man på absoluta och relativa mått. Ett absolut mått, exempelvis låg inkomststandard, beskriver hur väl inkomsterna räcker till för att betala nödvändiga utgifter. Ett relativt mått, exempelvis låg ekonomisk standard, sätter personers ekonomiska situation i relation till det omgivande samhället. I denna rapport används måttet låg inkomststandard, det vill säga ett absolut mått, för att beskriva barns ekonomiska situation.

Låg inkomststandard

Måttet inkomststandard beskriver hur väl en familjs inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som till exempel mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg. Vid beräkningen av inkomststandard sätts familjens disponibla inkomst i relation till levnadsomkostnaderna (som ibland kallas baskonsumtionen). Levnadsomkostnaderna bygger på schablonbelopp för exempelvis mat (inte familjens faktiska omkostnader). Schablonbeloppet för boende varierar mellan olika typer av kommuner. Hänsyn tas till familjens sammansättning (antal barn och vuxna), eftersom levnadsomkostnaderna varierar beroende på familjens storlek.

Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala levnadsomkostnaderna, dvs. att den disponibla inkomsten är lägre än den så kallade baskonsumtionen vilket ger en inkomststandard som är lägre än 1. En inkomststandard på 2 eller högre, dvs. att den disponibla inkomsten är minst dubbelt så hög som baskonsumtionen, kallas hög inkomststandard. Värderna däremellan kallas medel inkomststandard.

I tabellen nedan visas var gränsen för låg respektive hög inkomststandard går, för två olika typer av familjer. År 2020 gick gränsen för låg inkomststandard för en familj med en vuxen och ett 3-årigt barn vid en disponibel inkomst som var lägre än 14 936 kronor per månad. På motsvarande sätt gick gränsen för hög inkomststandard för en familj med en vuxen och ett 3-årigt barn vid 29 871 kronor per månad.

Inkomststandard=
Familjens disponibla inkomst
Familjens baskonsumtion

Om inkomststandarderna är
lägre än 1 bedöms
inkomsterna inte räcka till de
nödvändiga omkostnaderna.
Detta kallas låg
inkomststandard.

Tabell 1. Gränsvärden för låg respektive hög inkomststandard, för familjer med olika sammansättning. Disponibel inkomst, kronor per månad. År 2020

	Låg inkomststandard: inkomst lägre än...	Hög inkomststandard: inkomst högre än...
Ensamstående vuxen med ett barn (3 år)	14 936	29 871
Sammanboende vuxna med två barn (3 och 6 år)	23 553	47 105

Exemplen avser boende i en kommun med fler än 75 000 invånare som inte tillhör Stor-Stockholm, Stor-Göteborg eller Stor-Malmö.

Måttet inkomststandard beräknas utifrån familjens sammanlagda inkomster och baskonsumtion. Redovisningen i denna rapport utgår från barnets perspektiv. Det innebär att en tvåbarns-familj i rapporten redovisas som två barn.

Population och avgränsningar

I denna rapport ingår hemmaboende barn 0–17 år, dvs. barn som bor tillsammans med sina föräldrar eller som bor med någon annan person i föräldrarnas ställe.

För barn där minst en av de vuxna i familjen inte varit folkbokförd i Sverige hela året eller där registrerad inkomst saknas redovisas inga uppgifter om de ekonomiska villkoren. Under perioden 2014–2020 gäller det mellan 1,8 och 3,5 procent av barnen. Det är vanligare att uppgift om ekonomi saknas för barn med utländsk bakgrund, år 2020 gällde det 5,4 procent av barnen med utländsk bakgrund jämfört med 0,5 procent av barnen med svensk bakgrund. En förklaring till den högre andelen för barn med utländsk bakgrund är att det är vanligare bland dem att nyligen ha invandrat, och att de vuxna därför inte varit folkbokförda i Sverige hela året.

Utifrån de avgränsningar som gjorts kan uppgifter i denna rapport skilja något från den Barn- och familjestatistik som redovisas i SCB:s statistikdatabas.

Inkomstens sammansättning

År 2020 hade 8,5 procent av barnen låg inkomststandard, dvs. att familjens inkomster var lägre än de nödvändiga omkostnaderna. Samtidigt hade 39,8 procent av barnen medel inkomststandard och 51,6 hög inkomststandard.

Tabell 2. Hemmaboende barn 0–17 år efter inkomststandard, år 2020. Andel (procent) och antal

	Andel	Antal
Låg inkomststandard	8,5	182 796
Medel inkomststandard	39,8	854 396
Hög inkomststandard	51,6	1 107 692
Totalt	100	2 144 884

Inkomstens sammansättning

Tabellen nedan visar vilka olika typer av inkomster som ingår i den disponibla inkomsten. För samtliga barn utgörs familjens inkomster till nära 74 procent av inkomst från lön och företagarinkomst. Nära 11 procent av inkomsterna kommer från kapital, exempelvis utdelning från företag eller reavinst vid försäljning av bostad. Föräldrapenning utgör drygt 3 procent av inkomsterna medan sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, arbetsmarknadsstöd och övriga skattepliktiga transfereringar utgör 0–1 procent var av den disponibla inkomsten. Bland de skattefria transfereringarna står barnbidrag för nära 5 procent av inkomsten medan studiemedel, bostadsstöd, ekonomiskt bistånd och övriga skattefria transfereringar står för ungefär 0,5–1,5 procent var av inkomsten.

Inkomstens sammansättning skiljer sig tydligt åt mellan familjer med olika inkomststandard. Exempelvis består inkomsten till drygt 27 procent av löne- och företagarinkomst för familjer med låg inkomststandard, jämfört med 77 procent av inkomsten i familjer med hög inkomststandard. Det är också en tydlig skillnad i hur stor del av inkomsten som kommer från kapital. I familjer med hög inkomststandard står kapitalinkomster för nära 15 procent av den disponibla inkomsten. I familjer med låg inkomststandard är den genomsnittliga kapitalinkomsten negativ, dvs. att det finns en kapitalförlust som bidrar till att minska den disponibla inkomsten. Det kan exempelvis bero på förlust vid försäljning av bostad eller värdepapper.

I familjer med låg inkomststandard kommer istället en större del av inkomsten från exempelvis föräldrapenning, arbetsmarknadsstöd, barnbidrag, bostadsstöd och ekonomiskt bistånd, där de två sista är behovsprövade och därmed går till personer med låga inkomster.

Det är viktigt att tänka på att det som redovisas här är hur stor andel (procent) av inkomsten respektive inkomstslag står för. Eftersom inkomsten räknat i kronor skiljer sig åt mellan familjer med låg, medel respektive hög inkomststandard innebär det att ett belopp som är lika stort i kronor utgör en olika stor del av inkomsten. Exempelvis utgör föräldrapenningen en större andel av inkomsten i familjer med låg inkomststandard, trots att det genomsnittliga beloppet är lägre jämfört med familjer som har medel eller hög inkomststandard.

Tabell 3. Andel av disponibel inkomst som kommer från olika inkomstslag, efter inkomststandard. År 2020. Procent

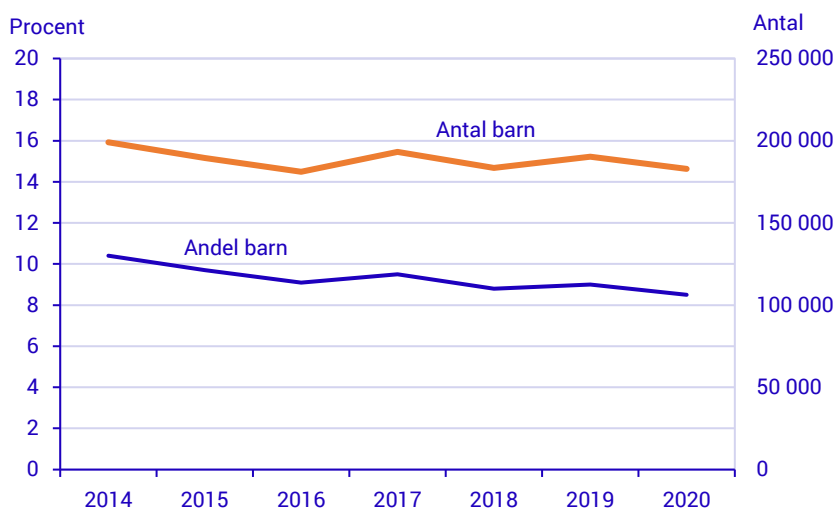
	Samtliga	Låg inkomststandard	Medel inkomststandard	Hög inkomststandard
Löne- och företagarinkomst	73,5	27,5	69,2	76,8
Kapital	10,6	-3,4	1,6	14,6
Sjuk- och aktivitetsersättning	0,2	1,0	0,5	0,1
Sjukpenning	1,2	2,4	2,3	0,8
Föräldrapenning	3,5	8,3	5,9	2,5
Arbetsmarknadsstöd	1,1	8,9	2,5	0,3
Övriga skattepliktiga transfereringar	0,8	1,4	1,2	0,7
Barnbidrag	4,7	18,3	7,7	3,1
Studiemedel	1,5	5,0	3,0	0,8
Bostadsstöd	0,8	11,2	1,7	0,0
Ekonomiskt bistånd	0,6	8,6	1,2	0,0
Övriga skattefria transfereringar	1,5	10,7	3,4	0,4
Summa	100,0	100,0	100,0	100,0
Totalt belopp	268 141	87 071	181 690	368 849

Totalt belopp avser disponibel inkomst per konsumtionsenhet (kronor) per år.

Barn med låg inkomststandard

Andelen barn som har låg inkomststandard varierar över tid. År 2020 gällde det 8,5 procent av hemmaboende barn under 18 år, eller 183 000 barn. Det är en minskning jämfört med år 2014, då andelen var 10,4 procent. Det är ungefär lika vanligt att flickor och pojkar har låg inkomststandard, det gäller 8,6 procent av flickorna och 8,5 procent av pojkarna.

Diagram 1. Hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, år 2014–2020. Andel (procent) och antal

Låg inkomststandard i olika befolkningsgrupper

Andelen barn som har låg inkomststandard varierar mellan olika grupper i befolkningen. I detta avsnitt beskrivs hur vanligt det är med låg inkomststandard bland barn i olika åldrar, med svensk/utländsk bakgrund, i olika familjetyper, med olika antal syskon, efter föräldrarnas utbildningsnivå och sysselsättning samt vilken typ av område barnet bor i.

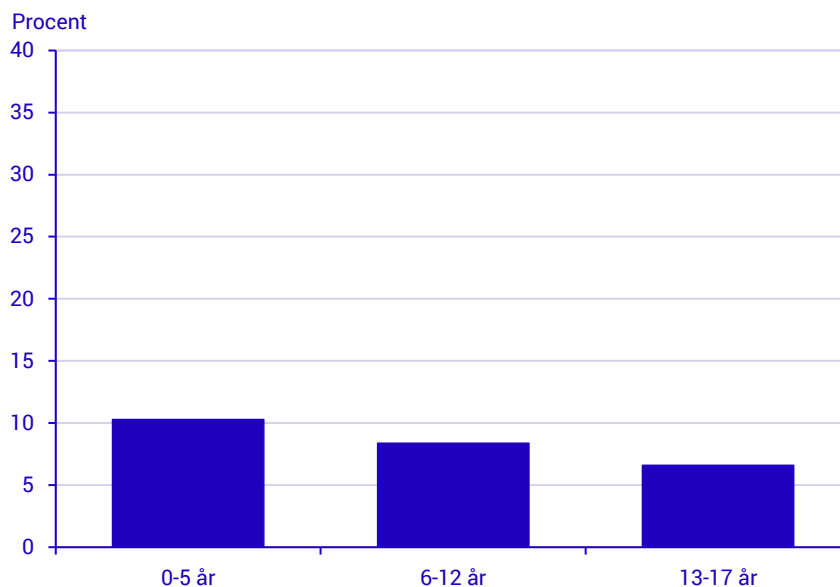
Vanligare med låg inkomststandard bland yngre barn

År 2020 var 33 procent av barnen i Sverige i åldrarna 0–5 år, 40 procent i åldrarna 6–12 år och 27 procent var 13–17 år gamla.

Yngre barn har oftare låg inkomststandard jämfört med äldre barn. År 2020 var andelen med låg inkomststandard 10 procent bland barn 0–5 år, 8 procent bland 6–12-åringar och 7 procent bland barn i åldrarna 13–17 år. Skillnaderna mellan barn i olika åldrar kan hänga samman

med att yngre barn oftare har föräldrar som är föräldralediga eller arbetar deltid, och att föräldrarna med barnens stigande ålder ofta hunnit få högre lön.

Diagram 2. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter ålder. År 2020. Procent

Vanligare med låg inkomststandard för barn med utländsk bakgrund

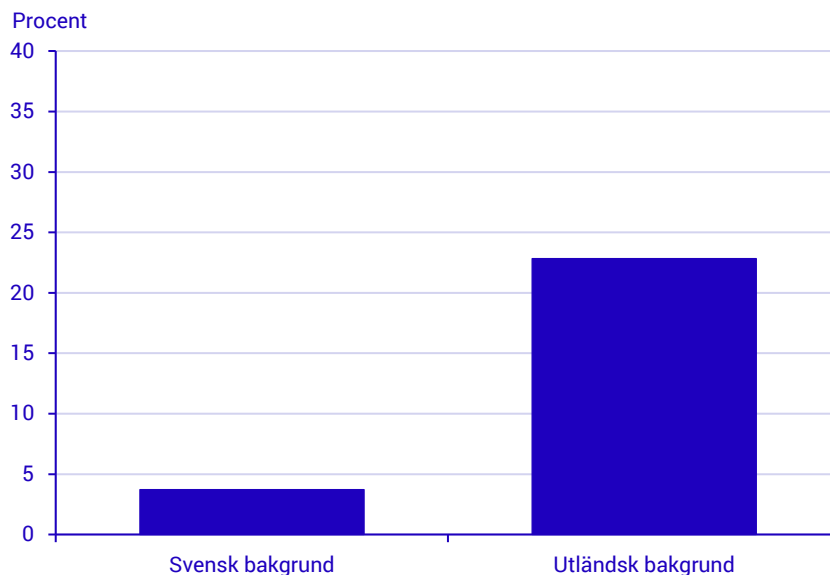
År 2020 hade 74 procent av barnen svensk bakgrund, dvs. var födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. 26 procent av barnen hade utländsk bakgrund, dvs. var utrikes födda eller födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Det är vanligare att barn med utländsk bakgrund har låg inkomststandard än att barn med svensk bakgrund har det. År 2020 gällde det 23 procent av barn med utländsk bakgrund jämfört med 4 procent av barn med svensk bakgrund. En förklaring till detta är att föräldrar till barn med utländsk bakgrund i mindre utsträckning förvärvsarbetar jämfört med föräldrar till barn med svensk bakgrund.

Av barn som bor med två föräldrar har 21 procent av barnen med utländsk bakgrund inte någon förälder som räknas som förvärvsarbetande, medan motsvarande för barn med svensk bakgrund är 2 procent. Bland barn som bor med en ensamstående mamma har 55 procent av barnen med utländsk bakgrund och 28 procent av barnen med svensk bakgrund en förälder som inte förvärvsarbetar. För barn boende med en ensamstående pappa är motsvarande andelar 35 procent för barn med utländsk bakgrund och 10 procent för barn med svensk bakgrund. Klassificeringen av sysselsättning bygger på förekomst av och

storlek på olika typer av inkomster och avser en persons huvudsakliga sysselsättning under året.¹

Diagram 3. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter svensk/utländsk bakgrund. År 2020. Procent

Vart femte barn som bor med en ensamstående mamma har låg inkomststandard

De flesta barn bor tillsammans med två vuxna, och ungefär vart femte barn bor tillsammans med en ensamstående förälder. År 2020 bodde 81 procent av barnen tillsammans med två vuxna (de ursprungliga föräldrarna eller en förälder och en styvförälder), 15 procent av barnen bodde med en ensamstående mamma och 4 procent med en ensamstående pappa. De här uppgifterna bygger på folkbokföring och barn som bor växelvis hos sina båda föräldrar räknas till den förälder där de är folkbokförda.²

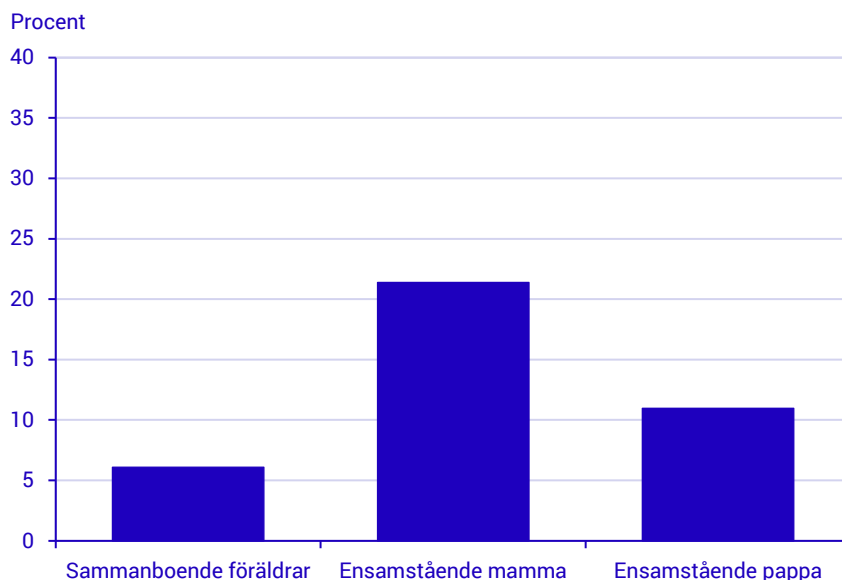
Låg inkomststandard är vanligare bland barn som bor med en ensamstående förälder, särskilt barn som bor med en ensamstående mamma, jämfört med barn som bor med sammanboende föräldrar. År 2020 hade 21 procent av barnen som bodde med en ensamstående mamma låg inkomststandard, jämfört med 11 procent av barnen som bodde med en ensamstående pappa och 6 procent av barnen med sammanboende föräldrar. Skillnaderna mellan barn som bor med en ensamstående mamma och en ensamstående pappa kan hänga samman

¹ För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

² Från och med inkomstår 2021 kommer, i den officiella inkomststatistiken, hänsyn tas till att barn kan bo växelvis hos föräldrarna när föräldrarna inte bor tillsammans, se <https://scb.se/he0110>. Detta innebär bland annat att barn som bor växelvis kommer att inkluderas i två hushåll, vilket därmed blir en skillnad jämfört med hur barnet är folkbokfört.

med att det är en lägre andel ensamstående mammor än pappor som förvärvsarbetar, och bland de som räknas som förvärvsarbetande är inkomsten lägre bland mammor än bland pappor.

Diagram 4. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter familjetyp. År 2020. Procent

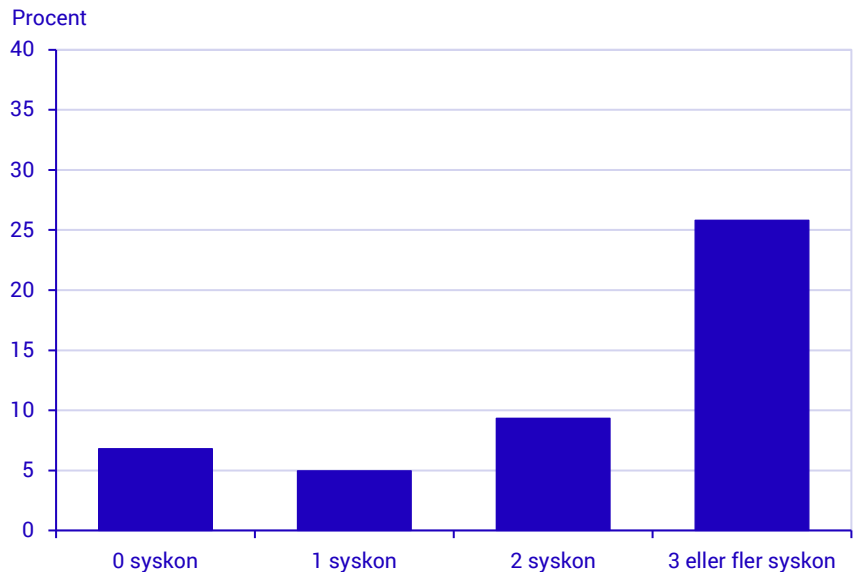

Vanligare med låg inkomststandard för barn som bor med tre eller flera syskon

Det är vanligast att barn bor tillsammans med ett syskon. År 2020 var det 18 procent av barnen som inte hade några hemmaboende syskon, 48 procent bodde tillsammans med ett syskon, 23 procent tillsammans med två syskon och 11 procent bodde med tre eller fler syskon.

De ekonomiska villkoren skiljer sig åt mellan barn som har olika många syskon. En orsak till det är att levnadsomkostnaderna (storleken på baskonsumtionen) påverkas av antalet barn i familjen. Bland barn som inte bor tillsammans med några syskon är det 7 procent som har låg inkomststandard. Bland barn med ett syskon är andelen lägre, 5 procent. Barn som bor med flera syskon har i större utsträckning låg inkomststandard, det gäller 9 procent av barnen med två syskon och 26 procent av barnen som har tre eller flera syskon.

Diagram 5. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter antal hemmaboende syskon. År 2020. Procent

En jämförelse mellan barn med svensk och utländsk bakgrund visar att det bland barn med svensk bakgrund är lägst andel med låg inkomststandard bland de barn som har ett syskon, följt av barn med två syskon och sedan barn som inte bor tillsammans med några syskon. Barn med tre eller fler syskon är den grupp som har högst andel med låg inkomststandard, 10 procent. För barn med utländsk bakgrund ser mönstret annorlunda ut. Där är andelen med låg inkomststandard ungefär detsamma för barn utan hemmaboende syskon och barn med ett syskon. Andelen är tydligt högre för barn med utländsk bakgrund som har två alternativt tre eller flera syskon. Det är också vanligare att barn med utländsk bakgrund har tre eller flera hemmaboende syskon än att barn med svensk bakgrund har det.

Tabell 4. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter svensk/utländsk bakgrund och antal hemmaboende syskon. År 2020. Procent

	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
0 syskon	4,6	14,4
1 syskon	2,7	14,9
2 syskon	3,6	24,4
3 eller fler syskon	9,9	39,7

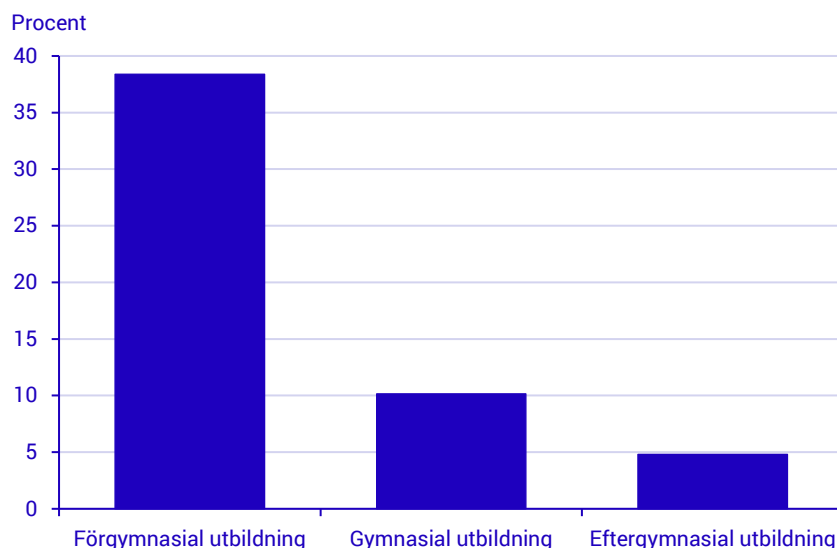
Högre andel med låg inkomststandard bland barn vars föräldrar har förgymnasial utbildning

Idag är det vanligast att barn har minst en förälder med eftergymnasial utbildning. År 2020 gällde det 63 procent av barnen. 32 procent hade

föräldrar med gymnasieutbildning medan 6 procent hade föräldrar med enbart förgymnasial utbildning.³

Andelen barn som har låg inkomststandard skiljer sig åt mellan barn vars föräldrar har olika utbildningsnivå. Det beror på att utbildningsnivån hänger samman både med andelen som är sysselsatta och inkomstnivå för de som arbetar. Högst är andelen med låg inkomststandard för barn där föräldrarna har högst förgymnasial utbildning, 38 procent. För barn där minst en förälder har gymnasieutbildning är andelen 10 procent och för barn där minst en förälder har eftergymnasial utbildning är andelen 5 procent.

Diagram 6. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter föräldrarnas utbildningsnivå. År 2020. Procent

Föräldrarnas utbildningsnivå skiljer sig åt mellan barn som har svensk och utländsk bakgrund. Exempelvis är det vanligare att barn med utländsk bakgrund har föräldrar med högst förgymnasial utbildningsnivå än att barn med svensk bakgrund har det, 17 procent jämfört med 2 procent. Både för barn med svensk och utländsk bakgrund är andelen med låg inkomststandard lägre ju högre utbildningsnivå föräldrarna har.

³ Andelarna är beräknade för barn där det finns uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå.

Tabell 5. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter svensk/utländsk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå. År 2020. Procent

	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Förgymnasial utbildning	28,6	41,9
Gymnasial utbildning	5,8	23,0
Eftergymnasial utbildning	2,0	16,0

Lägst andel med låg inkomststandard om båda föräldrarna förvärsarbetar

Av barn som bor med två föräldrar är det vanligast att båda föräldrarna räknas som förvärsarbetande, det gäller 67 procent av barnen. 26 procent av barnen har en förälder som räknas som förvärsarbetande medan 7 procent inte har någon förälder som räknas som förvärsarbetande. Bland barn som bor med en ensamstående mamma är det 63 procent av barnen där mamman räknas som förvärsarbetande och bland barn som bor med en ensamstående pappa är det 86 procent av barnen där pappan räknas som förvärsarbetande. Klassificeringen av sysselsättning bygger på förekomst av och storlek på olika typer av inkomster och avser en persons huvudsakliga sysselsättning under året.⁴

Om föräldrarna förvärsarbetar har stor betydelse för inkomsten, och därmed för familjens inkomststandard. Av de barn där ingen förälder räknas som förvärsarbetande är det mer än hälften som har låg inkomststandard. Bland de barn där en förälder räknas som förvärsarbetande gäller det 8 procent av barnen med sammanboende föräldrar och 4–5 procent av barnen med en ensamstående förälder. För de barn som bor tillsammans med två föräldrar där båda räknas som förvärsarbetande är det ovanligt med låg inkomststandard.

Tabell 6. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter familjetyp och antal förvärsarbetande föräldrar. År 2020. Procent

	Sammanboende föräldrar	Ensamstående mamma	Ensamstående pappa
Ingen förvärsarbetande förälder	60,7	50,9	53,6
1 förvärsarbetande förälder	8,4	4,9	4,1
2 förvärsarbetande föräldrar	0,2	–	–

För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

⁴ För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

För barn som bor med en ensamstående mamma eller pappa beskrivs här hur vanligt det är med låg inkomststandard, beroende på vilken sysselsättning föräldern har.⁵ Eftersom det är vanligare att barn bor med en ensamstående mamma än en ensamstående pappa (317 000 respektive 95 000 barn) bygger beräkningarna som avser pappans sysselsättning på mindre grupper. Exempelvis bor 700 barn med en pappa som är föräldraledig, jämfört med att 23 000 barn bor med en mamma som är föräldraledig.

Som visas ovan är det relativt ovanligt med låg inkomststandard om föräldern räknas som förvärvsarbete, det gäller 4–5 procent av barnen som har en ensamstående förälder som förvärvsarbetar. I övriga grupper är det betydligt vanligare med låg inkomststandard. För barn med en ensamstående förälder som räknas som studerande, arbetslös eller föräldraledig är det minst 40 procent av barnen som har låg inkomststandard.

Tabell 7. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter familjetyp och föräldrarnas sysselsättning. År 2020. Procent

	Ensamstående mamma	Ensamstående pappa
Förvärvsarbete	4,9	4,1
Studerande	40,0	46,5
Arbetslös	51,0	56,0
Sjuk	27,5	40,4
Föräldraledig	69,9	72,0
Övriga ej förvärvsarbete	54,3	56,4

För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

Vanligare med låg inkomststandard i områden med socioekonomiska utmaningar

Delegationen mot segregation (Delmos) har tillsammans med SCB gjort en klassificering av Sveriges cirka 3 400 regionala statistikområden (RegSO) för att beskriva områden med olika socioekonomiska förutsättningar. Totalt finns fem områdestyper, från områden med stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.⁶

År 2020 bodde 7 procent av barnen i områden med stora socioekonomiska utmaningar, 8 procent i områden med

⁵ För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

⁶ För ytterligare information om områdestyperna och det socioekonomiska indexet, se Delmos rapport [Segregation i Sverige – årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling \(delmos.se\)](https://delmos.se)

RegSO är en rikstäckande indelning som följer läns- och kommungränser. RegSO delar in Sverige i 3 363 områden med en befolkning på mellan knappt 700 och nära 23 000 invånare. Antalet RegSO:n i kommunerna varierar från 2 till 147 områden.

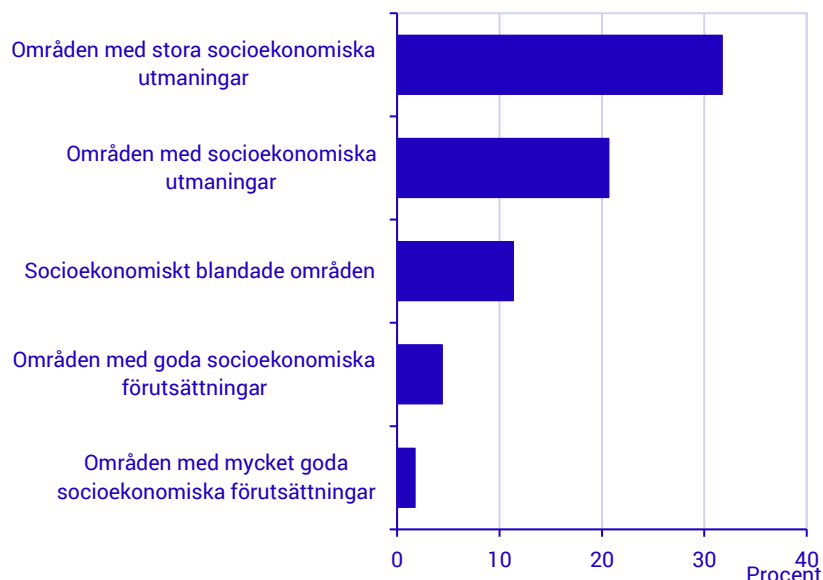
Klassificeringen av områdestyp har gjorts utifrån värde för respektive RegSO på ett socioekonomiskt index.

Indexet är en sammanvägning av andelen personer med låg ekonomisk standard, andelen personer med förgymnasial utbildningsnivå och andelen personer som haft ekonomiskt bistånd i minst tio månader och/eller har varit arbetslösa längre än sex månader.

socioekonomiska utmaningar, 20 procent i socioekonomiskt blandade områden, 53 procent i områden med goda socioekonomiska förutsättningar och 13 procent i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Totalt är det 322 000 barn som bor i områden som har socioekonomiska utmaningar eller stora socioekonomiska utmaningar.

Andelen barn som har låg inkomststandard varierar mellan olika typer av områden. Eftersom klassificeringen av områden bland annat bygger på andel av befolkningen i ett område som har relativt sett låga inkomster är också andelen barn med låg inkomststandard högre i de områden som har socioekonomiska utmaningar. Andelen är högst, 32 procent, för barn som bor i områden med stora socioekonomiska utmaningar. För barn som bor i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar är andelen 2 procent.

Diagram 7. Andel hemmaboende barn 0–17 år med låg inkomststandard, efter områdestyp. År 2020. Procent

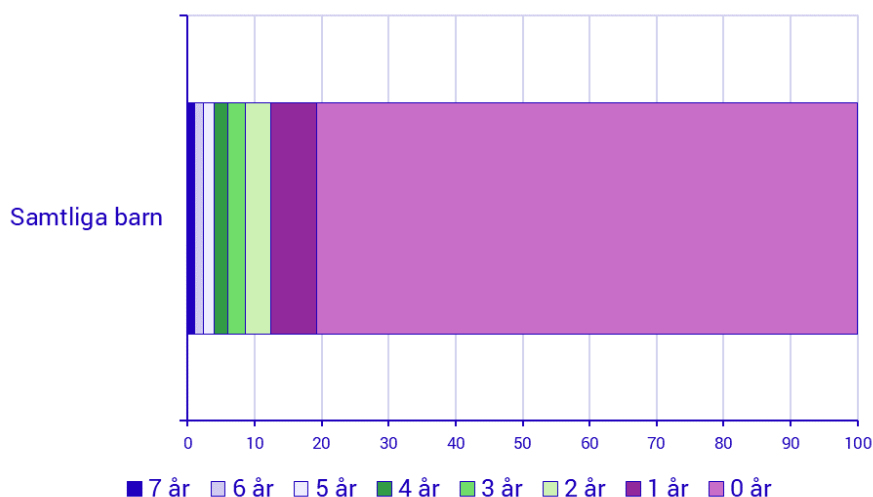
Antal år med låg inkomststandard

För vissa barn är låg inkomststandard något man har under något enstaka år, medan andra barn har låg inkomststandard en stor del av sin uppväxt. I nuläget finns jämförbar statistik för sju år, 2014–2020. I detta avsnitt ingår barn som varit folkbokförda i Sverige hela denna period, det omfattar drygt 1,3 miljoner barn födda år 2003–2014.

Av dessa 1,3 miljoner barn hade 10,6 procent låg inkomststandard år 2014. I slutet av perioden hade andelen minskat till 5,6 procent. Minskningen hänger samman både med att andelen barn med låg inkomststandard minskat överlag under denna period och med att barnen i denna analys hunnit bli äldre samtidigt som barnen med utländsk bakgrund har föräldrar som hunnit bo längre tid i Sverige, vilket också hänger samman med förekomst av låg inkomststandard.

Diagrammet nedan visar hur många av dessa sju år barn har haft låg inkomststandard. 81 procent av barnen har inte haft låg inkomststandard under något av dessa sju år. Av de som något år haft låg inkomststandard är det vanligast att ha haft det under ett år. 13 procent har haft låg inkomststandard 1–3 år medan 6 procent har haft låg inkomststandard 4–7 år.

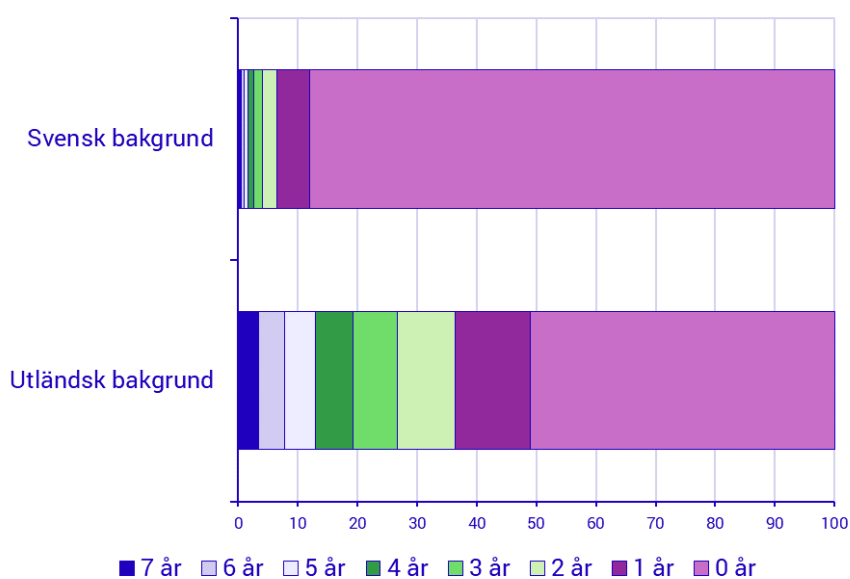
Diagram 8. Barn fördelade efter antal år med låg inkomststandard perioden 2014–2020. Procent.

Som visades i föregående kapitel är det vanligare att barn med utländsk bakgrund har låg inkomststandard jämfört med barn som har svensk bakgrund. Den skillnaden är tydlig även vid en jämförelse av hur många år under perioden 2014–2020 barn haft låg inkomststandard.

88 procent av barnen med svensk bakgrund har inte haft låg inkomststandard något av dessa sju år. 9 procent av barnen har haft låg inkomststandard 1–3 år och 3 procent har haft det 4–7 år. För barn med utländsk bakgrund är det 51 procent som inte haft låg inkomststandard något av dessa sju år. 30 procent har haft låg inkomststandard 1–3 år och 19 procent har haft det 4–7 år. En jämförelse mellan barn med olika bakgrund visar alltså att barn med svensk bakgrund mer sällan haft låg inkomststandard och att av dem som haft låg inkomststandard har barn med svensk bakgrund oftare haft låg inkomststandard en kortare period.

Diagram 9. Barn med svensk/utländsk bakgrund fördelade efter antal år med låg inkomststandard perioden 2014–2020. Procent.

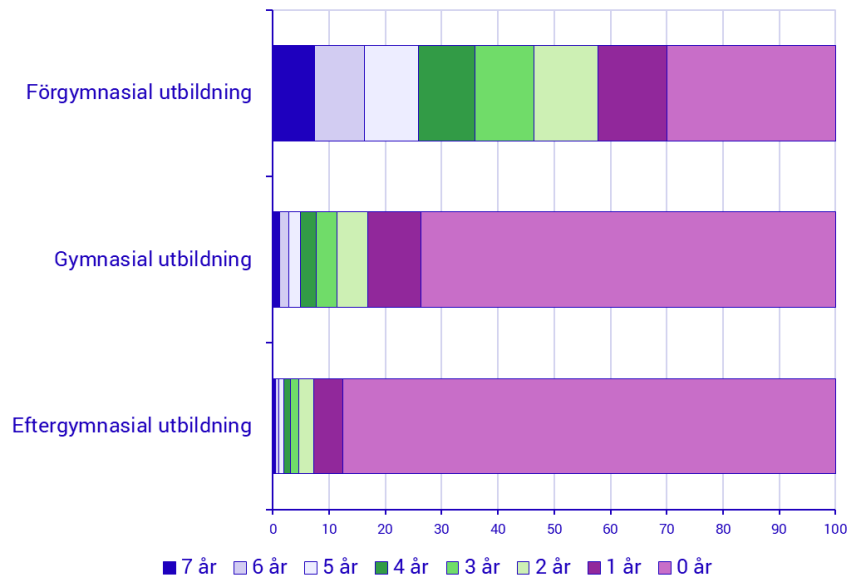

Det finns också tydliga skillnader mellan barn vars föräldrar har olika utbildningsnivå. Av barn vars föräldrar har högst förgymnasial utbildning har 30 procent inte haft låg inkomststandard något år under perioden 2014–2020. 34 procent har haft låg inkomststandard 1–3 år och 36 procent har haft det 4–7 år.

För barn vars föräldrar har gymnasial utbildning är det 74 procent som inte haft låg inkomststandard något år under perioden 2014–2020. 19 procent har haft låg inkomststandard 1–3 år och 8 procent 4–7 år.

Barn där minst en förälder har eftergymnasial utbildning har i minst utsträckning haft låg inkomststandard. Bland dem är det 88 procent som inte haft låg inkomststandard något av åren 2014–2020. 9 procent har haft låg inkomststandard 1–3 år och 3 procent har haft det 4–7 år.

Diagram 10. Barn med föräldrar som har olika utbildningsnivå fördelade efter antal år med låg inkomststandard perioden 2014–2020. Procent.

Förändring av barns inkomststandard

Som visades i föregående avsnitt är låg inkomststandard något som för vissa barn gäller ett enstaka år, medan det för andra barn gäller en stor del av uppväxten. I tabellen nedan ingår de 190 000 barn som hade låg inkomststandard år 2019. Tabellen visar hur deras ekonomiska situation såg ut året innan och året efter det.

Av de barn som hade låg inkomststandard 2019 hade 56 procent det även året innan, dvs. 2018. 28 procent hade medel eller hög inkomststandard 2018, och hade alltså fått en försämrad inkomststandard jämfört med föregående år. 9 procent av barnen var folkbokförda i Sverige år 2018 men saknade då uppgift om inkomststandard, 7 procent av barnen föddes 2019 och fanns därför inte i populationen året innan och ytterligare 1 procent var inte folkbokförda i Sverige år 2018.

På motsvarande sätt kan man beskriva hur det såg ut året efter, dvs. 2020, för de barn som hade låg inkomststandard år 2019. Av de barn som hade låg inkomststandard 2019 hade 58 procent det även året efter. 37 procent hade medel eller hög inkomststandard 2020, och hade alltså fått en förbättrad inkomststandard jämfört med föregående år. Drygt 2 procent saknade uppgift om inkomststandard år 2020 och ytterligare 2 procent var inte folkbokförda i Sverige år 2020.

Tabell 8. Inkomststandard 2018 och 2020 för barn med låg inkomststandard 2019. Procent.

	2018	2019	2020
Låg standard	55,9	100	58,2
Medel standard	25,5		34,6
Hög standard	2,5		2,8
Uppgift om inkomststandard saknas	8,8		2,5
Ej födda	6,6		–
Inte folkbokförda i Sverige	0,8		2,0

I tabellerna nedan beskrivs på samma sätt inkomststandard 2018 och 2020 för de barn som hade låg inkomststandard 2019, här uppdelat för barn med svensk och utländsk bakgrund.

Av de barn som hade låg inkomststandard 2019 hade 53 procent av barn med svensk bakgrund och 57 procent av barn med utländsk bakgrund det även året innan, dvs. 2018. 37 procent av barn med svensk bakgrund

och 24 procent av barn med utländsk bakgrund hade medel eller hög inkomststandard 2018, och hade alltså fått en försämrad inkomststandard jämfört med föregående år. Det var betydligt vanligare för barn med utländsk bakgrund att uppgift om inkomststandard saknades 2018, det gäller 12 procent av barnen med utländsk bakgrund och 2 procent av barn med svensk bakgrund. En förklaring till den högre andelen för barn med utländsk bakgrund är att det är vanligare bland dem att nyligen ha invandrat, och att de vuxna därför inte varit folkbokförda i Sverige hela året.

På motsvarande sätt kan man beskriva hur det såg ut året efter, dvs. 2020, för de barn som hade låg inkomststandard år 2019. Av de barn som har svensk bakgrund och som hade låg inkomststandard 2019 hade 52 procent det även året efter. För barn med utländsk bakgrund är motsvarande andel 61 procent. 45 procent av barnen med svensk bakgrund och 34 procent av barnen med utländsk bakgrund hade medel eller hög inkomststandard 2020, och hade alltså fått en förbättrad inkomststandard jämfört med föregående år. En jämförelse mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund och som hade låg inkomststandard 2019 visar alltså att barn med utländsk bakgrund oftare hade låg inkomststandard även året innan/efter, medan barn med svensk bakgrund i större utsträckning hade medel/hög inkomststandard året innan/efter.

Tabell 9. Inkomststandard 2018 och 2020 för barn med svensk bakgrund och låg inkomststandard 2019. Procent.

	2018	2019	2020
Låg standard	52,9	100	51,9
Medel standard	30,9		38,5
Hög standard	5,7		6,1
Uppgift om inkomststandard saknas	2,1		2,3
Ej födda	8,2		–
Inte folkbokförda i Sverige	0,1		1,3

Tabell 10. Inkomststandard 2018 och 2020 för barn med utländsk bakgrund och låg inkomststandard 2019. Procent.

	2018	2019	2020
Låg standard	57,4	100	61,4
Medel standard	22,7		32,6
Hög standard	0,8		1,1
Uppgift om inkomststandard saknas	12,2		2,6
Ej födda	5,7		–
Inte folkbokförda i Sverige	1,1		2,4

Förändringar i barns familj

Inkomststandard beräknas som en kvot mellan familjens disponibla inkomst och familjens baskonsumtion. Familjens disponibla inkomst hänger till stor del samman med antalet vuxna i familjen och vilka inkomster de har. Baskonsumtionen (dvs. storleken på de nödvändiga omkostnaderna) hänger samman med antalet barn och vuxna som finns i familjen. Därför kan förändringar i familjen (att föräldrar separerar eller flyttar ihop med en ny partner, att barnet får syskon eller att syskon flyttar hemifrån) ha betydelse för familjens inkomststandard.

Tabellen nedan visar hur vanligt det är att ha haft en förändring i familjen för de barn som gått från låg inkomststandard 2019 till medel/hög inkomststandard 2020 jämfört med de barn som haft låg inkomststandard båda åren.

Av de barn som hade låg inkomststandard både 2019 och 2020 är det 95 procent som har lika många vuxna i sin familj under båda åren. För barn som hade låg inkomststandard 2019 men som har medel eller hög inkomststandard 2020 är det 87 procent som har lika många vuxna i familjen under båda åren. I den gruppen är det däremot 10 procent som har fler vuxna i familjen 2020 (då de har högre inkomststandard) jämfört med 2019. I gruppen som har låg inkomststandard är motsvarande andel 2 procent.

På motsvarande sätt går det att jämföra antal förvärvsarbetande föräldrar mellan de barn som har låg inkomststandard både 2019 och 2020 jämfört med de barn som får en höjd inkomststandard 2020. I gruppen som får högre inkomststandard 2020 är det 41 procent som har fler vuxna i familjen som förvärvsarbetar 2020 jämfört med 2019. I gruppen med oförändrad inkomststandard är motsvarande andel 9 procent.

Även antalet syskon kan påverka, eftersom antalet barn i familjen påverkar hur stor baskonsumtionen är. Bland de barn vars inkomststandard höjts 2020 är det 7 procent som har färre hemmaboende syskon jämfört med föregående år. För dem som har låg inkomststandard båda åren är motsvarande andel 4 procent.

Tabell 11. Förändringar i familjen och inkomststandard 2020, för barn med låg inkomststandard 2019. Procent

	Låg inkomststandard 2019, medel/hög inkomststandard 2020	Låg inkomststandard 2019 och 2020
Antal vuxna i familjen		
Oförändrat antal vuxna	87,4	94,7
Färre vuxna 2020	2,2	3,6
Fler vuxna 2020	10,4	1,7
Summa	100	100
Antal hemmaboende syskon		
Oförändrat antal syskon	86,8	87,1
Färre syskon 2020	6,9	4,5
Fler syskon 2020	6,3	8,4
Summa	100	100
Antal förvärsarbetande föräldrar		
Oförändrat antal förvärsarbetande vuxna	55,2	80,8
Färre förvärsarbetande vuxna 2020	3,4	9,7
Fler förvärsarbetande vuxna 2020	41,4	9,5
Summa	100	100

För information om hur klassificeringen av sysselsättning har gjorts, se Kort om statistiken.

På motsvarande sätt visar tabell 12 hur vanligt det är att ha haft en förändring i familjen för de barn som gått från medel/hög inkomststandard 2019 till låg inkomststandard 2020 jämfört med de barn som haft medel/hög inkomststandard båda åren.

Av de barn som hade medel/hög inkomststandard både 2019 och 2020 är det 96 procent som har lika många vuxna i sin familj under båda åren. För barn som hade medel/hög inkomststandard 2019 men som har låg inkomststandard 2020 är det 80 procent som har lika många vuxna i familjen under båda åren. I den gruppen är det däremot 18 procent som har färre vuxna i familjen 2020 (då de har lägre inkomststandard) jämfört med 2019. I gruppen som har medel/hög inkomststandard är motsvarande andel 3 procent.

På motsvarande sätt går det att jämföra antal förvärsarbetande vuxna i familjen mellan de barn som har medel/hög inkomststandard både 2019 och 2020 jämfört med de barn som går från medel/hög inkomststandard

2019 till låg inkomststandard 2020. I gruppen som får lägre inkomststandard 2020 är det 44 procent som har färre vuxna i familjen som förvärvsarbetar 2020 jämfört med 2019. I gruppen med oförändrad inkomststandard är motsvarande andel 9 procent.

Även antalet syskon kan påverka, eftersom antalet barn i familjen påverkar hur stor baskonsumtionen är. Bland de barn vars inkomststandard är lägre 2020 är det 12 procent som har fler hemmaboende syskon jämfört med föregående år. För dem som har medel/hög inkomststandard båda åren är motsvarande andel 5 procent.

Tabell 12. Förändringar i familjen och inkomststandard 2020, för barn med medel/hög inkomststandard 2019. Procent

	Medel/hög inkomststandard 2019, låg inkomststandard 2020	Medel/hög inkomststandard 2019 och 2020
Oförändrat antal vuxna i familjen	80,5	95,8
Färre vuxna 2020	18,3	2,7
Fler vuxna 2020	1,3	1,5
Oförändrat antal syskon	81,8	91,1
Färre syskon 2020	6,6	4,1
Fler syskon 2020	11,6	4,8
Oförändrat antal förvärvsarbetande vuxna	52,7	81,1
Färre förvärvsarbetande vuxna 2020	44,1	9,4
Fler förvärvsarbetande vuxna 2020	3,2	9,5

Hur mycket ökar inkomsterna?

Ett annat sätt att beskriva förändring mellan åren är att se hur inkomststandard och disponibel inkomst förändrats för de barn som hade låg inkomststandard 2019 men inte längre har det året efter. I den gruppen var medianvärdet för inkomststandard 0,88 år 2019, då de hade låg inkomststandard. År 2020, då de hade medel/hög inkomststandard var medianen 1,17. Gränsen för låg inkomststandard går vid 1. Som jämförelse kan nämnas att för de barn som har medel inkomststandard båda åren var medianen 1,53 år 2019 och 1,55 år 2020.

På samma sätt hade medianvärdet för disponibel inkomst per konsumtionsenhet gått från 101 917 kr 2019 till 140 232 kr år 2020, för de barn som hade gått från låg inkomststandard 2019 till medel/hög inkomststandard 2020.

Tabell 13. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (i kronor) och inkomststandard, för barn som hade låg inkomststandard 2019 och medel/hög inkomststandard 2020

	2019	2020
Disponibel inkomst (median)	101 917	140 232
Disponibel inkomst (medelvärde)	90 843	181 335
Inkomststandard (median)	0,88	1,17
Inkomststandard (medelvärde)	0,77	1,51

Ett ytterligare sätt att beskriva förändringen i inkomster för de barn som gått från låg till medel/hög inkomststandard är att titta på var någonstans i inkomstfördelningen för hela befolkningen barnen befinner sig.

När samtliga barn i befolkningen delas in i deciler (tio lika stora grupper) rangordnade efter inkomstnivå ingår barnen som 2019 hade låg inkomststandard i decil 1 och 2, dvs. de deciler som har lägst inkomster. De allra flesta av dem (97 procent) ingår i decil 1. År 2020, när dessa barn har medel/hög inkomststandard, har en del av dem också rört sig i inkomstfördelningen, till andra grupper. Av barnen som 2019 hade låg inkomststandard och ingick i decil 1, men som 2020 har medel/hög inkomststandard tillhör 24 procent decil 1 även 2020. 48 procent tillhör år 2020 decil 2, och 12 procent decil 3 medan övriga 15 procent fördelar sig över decil 4–10.

En mindre del av barnen med låg inkomststandard 2019 ingick då i decil 2. Bland dem finns 67 procent kvar i decil 2 även 2020 (då de har medel/hög inkomststandard), ungefär 4 procent hör till decil 1 och 17 procent decil 3 medan resterande 12 procent fördelar sig över decil 4–10.

Tabell 14. Barn med låg inkomststandard 2019 och medel/hög inkomststandard 2020, fördelade efter inkomstdecil år 2020

Decil 2020:	Decil 1 2019	Decil 2 2019
Decil 1	23,8	4,3
Decil 2	48,3	67,2
Decil 3	12,4	16,5
Decil 4	5,5	5,2
Decil 5	3,0	2,2
Decil 6–10	6,9	4,6
Antal barn	68 897	2 133

Sammanfattning

År 2020 hade 8,5 procent av hemmaboende barn under 18 år, eller 183 000 barn, låg inkomststandard. Det innebär att familjens inkomster är lägre än de nödvändiga utgifterna, exempelvis mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg.

Andelen barn som har låg inkomststandard varierar mellan olika grupper i befolkningen. Det är till exempel vanligare med låg inkomststandard för barn som bor med en ensamstående förälder, för barn som bor tillsammans med tre eller fler syskon, för barn med utländsk bakgrund, för barn vars föräldrar har högst för gymnasial utbildning och för barn vars föräldrar inte räknas som förvärvsarbete.

För många barn är låg inkomststandard något man har under något enstaka år, medan andra barn har låg inkomststandard en stor del av sin uppväxt. En jämförelse mellan barn med svensk och utländsk bakgrund visar att barn med utländsk bakgrund i större utsträckning haft låg inkomststandard, hälften av dem som varit folkbokförda i Sverige hela perioden 2014–2020 har haft låg inkomststandard minst ett av dessa år. Av de barn som haft låg inkomststandard har barn med utländsk bakgrund oftare än barn med svensk bakgrund haft det en längre period.

När de barn som hade låg inkomststandard 2019 följs över tid är det 58 procent av dem som har låg inkomststandard även året efter. En jämförelse mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund och som hade låg inkomststandard 2019 visar att barn med utländsk bakgrund oftare hade låg inkomststandard även året efter, medan barn med svensk bakgrund i större utsträckning hade fått en högre inkomststandard året efter.

Förändringar i barns familj, exempelvis att föräldrar separerar eller flyttar ihop med en ny partner, att barnet får syskon eller att syskon flyttar hemifrån, har betydelse för familjens inkomststandard. För barn som år 2019 hade låg inkomststandard men inte längre har det år 2020 är det vanligare att ha fått fler vuxna i sin familj, att ha fått färre hemmaboende syskon och fler vuxna i familjen som förvärvsarbetar, jämfört med de barn som fortsatt har låg inkomststandard år 2020.

Kort om statistiken

Datamaterial

I denna rapport ingår hemmaboende barn 0–17 år, dvs. barn som bor tillsammans med sina föräldrar eller som bor med någon annan person i föräldrarnas ställe. Det datamaterial som används i rapporten hämtas främst från SCB:s Barnregister och Inkomst- och taxeringsregister.

Definitioner och förklaringar

Inkomststandard

Måttet inkomststandard beskriver hur väl en familjs inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som till exempel mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg. Vid beräkningen av inkomststandard sätts familjens disponibla inkomst i relation till levnadsomkostnaderna (som ibland kallas baskonsumtionen). Hänsyn tas till familjens sammansättning (antal barn och vuxna), eftersom levnadsomkostnaderna varierar beroende på familjens storlek.

Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala levnadsomkostnaderna, dvs. att den disponibla inkomsten är lägre än den så kallade baskonsumtionen vilket ger en inkomststandard som är lägre än 1. Om inkomststandard är 2 eller högre, dvs. att den disponibla inkomsten är minst dubbelt så hög som baskonsumtionen, beskrivs det som hög inkomststandard. Värderna däremellan beskrivs som medel inkomststandard.

Tabellen nedan visar barn fördelade efter inkomststandard, för perioden 2014–2020. Uppgift saknas avser barn där minst en av de vuxna i familjen inte varit folkbokförd i Sverige hela året eller där registrerad inkomst saknas.

Hemmaboende barn 0–17 år, fördelade efter inkomststandard. År 2014–2020. Antal

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Låg inkomststandard	198 994	189 450	181 044	193 233	183 560	190 239	182 796
Medel inkomststandard	824 523	816 057	832 173	837 609	845 603	833 299	854 396
Hög inkomststandard	895 923	949 113	981 872	1 012 489	1 056 055	1 096 255	1 107 692
Uppgift saknas	57 827	62 092	71 472	67 333	61 799	53 896	38 371
Totalt	1 977 267	2 016 712	2 066 561	2 110 664	2 147 017	2 173 689	2 183 255

I tabellen nedan visas var gränsen för låg respektive hög inkomststandard går, för två olika typer av familjer. År 2020 gick gränsen för låg inkomststandard för en familj med en vuxen och ett 3-

årigt barn vid en disponibel inkomst som var lägre än 14 936 kronor per månad. På motsvarande sätt gick gränsen för hög inkomststandard för en familj med en vuxen och ett 3-årigt barn vid 29 871 kronor per månad.

Tabell X. Gränsvärden för låg respektive hög inkomststandard, för familjer med olika sammansättning. Disponibel inkomst, kronor per månad. År 2020

	Låg inkomststandard: inkomst lägre än...	Hög inkomststandard: inkomst högre än...
Boende i en kommun med fler än 75 000 invånare som inte tillhör Stor-Stockholm, Stor-Göteborg eller Stor-Malmö		
Ensamstående vuxen med ett barn (3 år)	14 936	29 871
Sammanboende vuxna med två barn (3 och 6 år)	23 553	47 105
Boende i en kommun som tillhör Stor-Stockholm		
Ensamstående vuxen med ett barn (3 år)	15 611	31 222
Sammanboende vuxna med två barn (3 och 6 år)	24 484	48 969

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet

Disponibel inkomst är summan av samtliga familjemedlemmars alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar.

För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Skalan fastställs av SCB och bygger bl.a. på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper.

Konsumtionsenhetsskala

	Vikt
Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42

Exempel: Ett sammanboende par med två barn har en disponibel inkomst på 490 000 kronor. Hushållet har en total konsumtionsvikt på $1,51 + 0,52 + 0,42 = 2,45$. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet blir då $490\,000 / 2,45 = 200\,000$ kronor per konsumtionsenhet.

Svensk/utländsk bakgrund

Barn med svensk bakgrund omfattar barn födda i Sverige, med minst en förälder född i Sverige. Barn med utländsk bakgrund omfattar utrikes födda barn samt barn födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Sysselsättning

Klassificeringen av sysselsättning bygger på förekomst av och storlek på olika typer av inkomst och avser en persons huvudsakliga sysselsättning under året.

- Förvärsarbetande avser personer ej klassade som studerande vars löne- och företagarinkomst överstiger två basbelopp samt är större än hälften av den sammanräknade förvärsinkomsten.
- Studerande avser personer vars inkomst av studiehjälp/studiemedel är större än ett kvarts basbelopp samt vars summerade löne- och företagarinkomst understiger 3,5 basbelopp.
- Arbetslösa avser personer ej klassade som studerande vars inkomst av arbetsmarknadsstöd är större än hälften av den sammanräknade förvärsinkomsten.
- Sjuka avser personer ej klassade som studerande vars ersättning i samband med sjukdom är större än hälften av den sammanräknade förvärsinkomsten. Inkluderar personer med sjuk- och aktivitetsersättning.
- Övriga ej förvärsarbetande avser till exempel föräldralediga, pensionärer, personer med löne- och företagarinkomster under nivån för att räknas som förvärsarbetande samt personer med främst kapitalinkomster.

Basbeloppet år 2020 är 47 300 kronor.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.